ואסקיניה. וא"ת ולמאן דמייש לזילותא דבי דינא היכי אסקיהו כיון דאחתיניה מחמת הקול וליכא למימר דליכא זילותא דבי דינא אלא היכא שהורידוהו שתי פעמים כדמוכח בחזקת הבתים (ב"ב דף לב.) [א] וי"ל דליכא זילותא דבי דינא אלא היכא שהורידוהו ע"י עדות אבל בהולכה שע"י הקול ליכא זילותא דב"ד ואע"ג דאמרינן (גיטין דף פח.) גבי גרושה לכהן דלא מבטלים קלא היינו משום דאית ליה תקנתא אבל הכא דאי לא מסקינן ליה לעולם פסול מבטלין [ו] אי נמי בתרומה דרבנן הקילו: **אנן אחתינן ליה אנן מסקינן ליה.** פי' בקונטרס אע"ג דתרי ותרי גינהו אוקי תרי לגבי תרי ואוקי גברא אחזקתיה וקשה לר"י דבפרק האומר בקדושין (דף סו. וש"ס) קאמר גבי יגאי היכי דמי אילימא דתרי אמרי אשתבאי ותרי אמרי לא אשתבאי מאי חזית דסמכת אהני פירוש אהני דאמרו לא אשתבאי סמוך אהני ואמאי קאמר ויבוקש הדבר ולא נמצא והתם פי' בקונטרס דלא אמרי' אוקי תרי גבהי תרי ואוקי גברא אחזקתיה דהא לא בא להעיד על אמו אלא על יגאי ולו לא היה חזקת כשרות [ב] ואין נראה לר"י דחזקת האם [ג] מהניא גם ליגאי כדמשמע הכא [ד] ואמרינן נמי לעיל בפ"ק (דף יג. וש"ס) לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה ואפילו מאן דפסל בבתה היינו משום דמעלה עשו גבי זנות וגם אין לומר כמו שתירץ ר"מ דליכא למימר התם אוקמינן אחזקה לפי שכל הנשים היו בחזקת שבויות דא"כ היכי מייתי מינה ראיה על אשתו שזינתה בעל אחד דשאני התם דכל הנשים בחזקת שבויות אבל אשתו זינתה היא בחזקת היתר ונראה לר"י דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא [ה] ומדרבנן התמירו דלא מוקמינן לה אחזקה [ו] והכא בתרומה דרבנן הקילו ובפרק בכל מערבין (עירובין דף לה.) גבי תרומה ונטמאה כו' ספק [ח] הרי זה תמר גמל דברי ר"מ ומוקי לה [ט] רבה ורב יוסף בשתי כתי עדים הא דלא מוקמינן לה אחזקתה דלא נטמאת אע"ג דתרומה בזמן הזה דרבנן היינו משום דערובי תחומין דאורייתא לר"מ אי נמי שאני התם דאיכא ריעותא דהרי נטמאת לפניך ולא אמרינן השתא הוא דאיטמי אע"ג דגבי מקוה אמרינן השתא הוא דחסר ואתאי (נדה דף ג:) הכא דאיכא שתי כתי עדים לא אמרינן השתא הוא דאיטמי ובשנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת דאמרינן לעיל (דף כב:) לא תצא ולא מוקמינן לה אחזקת אשת [ט] אית היינו משום דחזקה דאשה דייקא ומנסבא מרעה לה לחזקת אשת אית אע"ג דבשנים אומרים מת אמרינן בהאשה רבה (יבמות פז:) דמותרת לחזור לו וכיון דליכא חומרא בסוף לא דייקא מ"מ הכא כיון דמכחישין זה את זה איכא חומרא ובשנים אומרים בתגרשה ושנים אומרים לא תגרשה דאמרינן נמי לא תצא אע"ג דלא דייקא [י] וליכא נמי חזקה דאין האשה מעיזה פניה דשלא בפני בעלה מעיזה וכ"ש היכא דמסייענן לה עדים ויש לומר דמכל מקום [יא] דייקא [יב] לפי שירגה שיזמו עדים או יפסלו אותם בגזלנותא ובהאשה רבה (שם לג. וש"ס) גבי בעו מיניה מרב ששת עד אחד ביבמה מהו כו' אמר להו תניתוה אמרו לה מת בגן ואחר כך מת בעליך ומתיימה ואח"כ אמרו לה חילוף הדברים תצא ותולד ראשון והאחרון ממזר היכי דמי חילימא תרי ותרי מאי חזית דסמכת אהני דאחרי ליגסי קמוך אהני דשרו לה וקשה דמאי פריך והא אית לן לאוקמי אחזקה דאסורה ליגסי שמת בעלה תחלה [יג] כדאמרינן בפרק ארבעה אחין (שם דף לח. וש"ס) גבי נפל הבית עליו ועל בת אחיו כו' ועוד כיון דתרי ותרי ספיקא דרבנן הוא יש לאוסרה כדאמרינן גבי יגאי והתם לא דייקא כדאמרינן התם זימנין דרחמא ליה ליגסי וי"ל דמ"מ מהני דיוקא דידה לענין דמרעה ליה לחזקת איסור ליגסי והא דפריך נמי התם כו' ועוד ממזר ספק ממזר הוא אע"ג דבחזקת איסור ליגסי היא מ"מ לא הוי ממזר ודאי דמהני דיוקא דידה כדפרשינן ועוד כיון דתרי ותרי ספיקא דרבנן אין לנו להעמידה על חזקתה ולהתירו בממזרת ורבינו יצחק בר ברוך פי' דלא אמרינן בכל הני אוקמא אחזקה לפי שהשנים שמוליאים אותו מחזקתו של היתר הם מעידים תחלה ומיד כשהעידו יצא מחזקתו ע"י עדותן ותו לא אמרינן אוקמא אחזקה ולהכי פריך לעיל מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא דשנים שאומרים נתקדשה העידו תחלה ובשנים אומרים נתגרשה אע"פ שהם העידו תחלה מ"מ היתה בחזקת אשת איש וכן הכא דהאשה רבה ולישנא אחרינא אותו מחזקתו בא תחלה ואין גרשה לרבינו יצחק דהא כשמעתין מוקמינן ליה אחזקה אע"ג דכבר פסלוהו השנים והוליאוהו מחזקתו ואין סברא שיועיל מה שעד אחד המכשיר העיד קודם [יד] ועוד דרב אשי משמע דבעי למימר דאפילו אתו שניהם לבסוף דמסקינן ליה: **על ידי ממון מותרת לבעלה.** נראה דמותרת אפילו לבעלה כהן דלא מייתינן אפי' לאוקמא משום דמרתתי להפסיד ממונם ולא דמי לשבויה וכן מוכח בגמרא דקאמר לא שנו אלא שיד ישראל תקיפה על העובדי כוכבים אבל יד העובדי כוכבים תקיפה על עצמן אפילו ע"י ממון אסורה לבעלה ועל כרחן היינו לכהונה מדקאמרי אף אנן נמי תניא מהיית דריתקוה בני משפחתה והא לא שייך אלא לכהונה דבישראל לא שייך וריתקוה בני משפחתה דאינה אסורה אלא לבעלה ועוד ראיה דתנן בפ' שני דמסכת ע"ז (דף כב.) אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים מפני שהשודים על הרביעה ורמיגהו לוקחין מהן בהמה לקרבן לא קשיא הא לכתחלה והא דיעבד ומנא תימרא דשני בין לכתחלה כו' דתנן לא תתייחד אשה עמהם מפני שהשודים על העריות ורמיגהו האשה שנתבשה ע"י עובדי כוכבים ע"י ממון מותרת לבעלה אלא ש"מ שני לן בין לכתחלה לדיעבד משמע דאין לומר כלל שנבעלה דאי מותרת לבעלה ישראל קאמר דלא מייתינן שמא נתגרת אבל לבעלה [ט] כהן אסורה דמייתינן שמא נאנסה מן שלא ירגוה [טו] דאי לבעלה כהן קאמר ואסורה שמא נאנסה א"כ הוה ליה למימר אסורה לכהונה אלא ודאי אפילו לבעלה ישראל אסורה ומ"ת נטועות ליטמרו דקודם לכן מסרן נפשייהו כדמשמע ברים מכילתין (דף ג:) גבי כל הנשאת ברביעי תיבעל להשר תחלה ונראין לומר דהכא מייתינן על כל אחת שמא אינה נטועה ואפילו נראית נטועה שמא אינה כאן

ואסקיניה. דבמקום קול הוי חד מהימן: **ודחולי עלמא.** בין לר' אלעזר בין לר"ש: **מצטרפין.** שני עדים המעידים זה אצל בפני זה בשתי עדיות: **דחיישינן לזילותא דבי דינא.** שהורידוהו שני פעמים ועכשיו יעלוהו ויבטלו דבריהם. והיינו דקאמר ר' אלעזר דמאחר שהורידוהו ע"פ העוררין אין מעלין ע"פ עד זה השני אע"פ שיש לגרפו עם האחר: **ואלו מסקינן ליה.** ואי קשיא מרי ותרי גינהו אוקי תרי לגבי תרי ואוקי גברא אחזקתיה. ואתו בי תרי שעוררים ואמרו בן גרושה וכן חלוצה הוא ואחתיני. ואתא ע"א ואמר ידענא בי' דכהן הוא ר"א סבר הכא [כיון] דאיכא עוררים תרי דפסלו לי' אין מעלין לכהונה ע"פ ע"א שמכשירו ואע"ג דאיכא ע"א קמא שהכשירו כיון שלא העידו יחד בב"ד אין מצטרפים ורשב"ג סבר אע"פ שיש עוררים מעלין ע"פ ע"א זה שמכשירו שמצטרפים אותו עם הראשון ואמרי' אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה. **ואי קשיא** והא אמרת לעיל דבתרי ותרי דהוא ספק תורה ל"א אוקי גברא אחזקתיה יש לתרץ ודאי באיסור תורה אמרינן הכי והכא בתרומה דרבנן והכי מוקמי' לה לקמן בשילהי פירקין והלכך מקילין בה ואמרי' אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה. ובפלוגתא דתניא. אין עדיות מצטרפין עד שיראו שניהם כאחד (דברי ר"א) ר"י [בן קרחה] אומר אפילו בזה אח"ז פי' לאפוקי ד"א בפני הלוה לו וד"א בפני הודה לו שמה שראה זה לא ראה זה. ואע"ג דבמנה חד מסהדי לת"ק לא מצטרפי. ולר"י מצטרפי: **ואין עדותן מתקיימת בב"ד** עד שיעידו שניהם כאחד ר"נ אומר שומעין דבריו של זה היום ולכשיבוא חבירו למחר שומעין דבריו ואתי ר"א כת"ק ורשב"ג כר"נ וקי"ל דהלכה כר"י [בן קרחה] שעדותן מצטרפות אע"פ שלא ראו שניהן כאחד. והל' נמי כר"נ שעדותן מתקיימת בב"ד ואף על פי שלא העידו כאחד: **מתני' האשה שנתבשה** בידי עובדי כוכבים. ע"י ממון מותרת לבעלה ע"א נפשות אסורה. עיר שכבשוה כרמום כל כהנות שבתוכה פסולות. ואם יש להן עדים אפי' עבד אפי' שפחה הרי אלו נאמנין שאין אדם נאמן ע"ע עצמו. **א"ר זבריה בן הקצב** המנון הזה לא זזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו עובדי כוכבים לירושלים ועד שיצאו א"ל אין אדם נאמן על ידי עצמו. **פי'** באשת כהן מיירי דאי באשת ישראל אפילו ע"ע נפשות מותרת דאנוסה היא ומדסיפא בכהנות רישא נמי בכהנות הלכך ע"ע ממון מותרת לבעלה דמירתתי דלמא מפסדי ממונא ולא אנסו לה אבל ע"ע נפשות דלא מירתתי אנסו לה. והמורה פי' הואיל ונוהגים בה הפקר חוששים שמא נתרצת לא' מהן ומשמע שהיא אסורה לישראל ואינו נ"ל דא"כ גם בשבוי' נאמר כן ונאסור אותה על בעלה ישראל. והאיך מתנה אדם לאשתו אם תשתבאי אפרקינך ואותבינך לי לאינתו. א"ו אע"פ שמפקירים אותה לא חיישינן שמא מתרצת אלא הכל הוא באונס. וכך פי' גם ר"ח ז"ל אסורה לבעלה כהן: המנון הזה. פי' שבועה הוא. **א"ר שמואל ברבי יצחק** ל"ש פי' שע"י ממון מותרת אלא שיד ישראל תקיפה על עובדי כוכבים פי' שיראים מישראל אבל יד עובדי כוכבים תקיפה על ישראל אפילו על ידי ממון אסורה דלא מירתתי לאוקמה אחזקה דהויא אשת איש, והיה לה לצאת וכו'. תוס' ב"ב לב. ד"ה אלן. דדוקא במת הוא דדייקא שיראה שמא יבא וידעו הכל שלא מת. תוס' ב"ב לב. ד"ה אלן. יא. לענין הכי. שם. יב. ומרעה חזקה אשת איש. שם. יג. דכל שעה אית לן לאוקומה בחזקת שבנה חי אף לאחר שמת בעלה. תוס' שאלן. יד. [ד]שפיר קאמר לא תתיחד אשה עמהן דאפי' דיעבד חיישינן שמא נאנסה. תוס' שאלן. טו. ומכינה ומיפה עצמה ברצון גמור. כ"ן על הרי"ף.

עין משפט נר מצוה

צט א מיי' פ"ד מהל' עדות הלכה ד סמג עשין קט טוש"ע מ"מ סימן ל סעיף ו:
ק ב מיי' פ"ב ופ"ב מהלכ' מיאורי ביאה הל' מז סמג שם טוש"ע מ"מ סי' ל סעיף ט וטוש"ע אה"ע סי' ג סעיף ז:
קא ג ד מיי' פי"ח מהל' מיאורי ביאה הלכ' ל סמג לאוין קכא טוש"ע אה"ע סימן ז סעיף יא:

תוספות רי"ד

דכהן הוא ואסקינ' פי' דע"א נאמן להכחיש את הקול. ואתו בי תרי שעוררים ואמרו בן גרושה וכן חלוצה הוא ואחתיני. ואתא ע"א ואמר ידענא בי' דכהן הוא ר"א סבר הכא [כיון] דאיכא עוררים תרי דפסלו לי' אין מעלין לכהונה ע"פ ע"א שמכשירו ואע"ג דאיכא ע"א קמא שהכשירו כיון שלא העידו יחד בב"ד אין מצטרפים ורשב"ג סבר אע"פ שיש עוררים מעלין ע"פ ע"א זה שמכשירו שמצטרפים אותו עם הראשון ואמרי' אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה. **ואי קשיא** והא אמרת לעיל דבתרי ותרי דהוא ספק תורה ל"א אוקי גברא אחזקתיה יש לתרץ ודאי באיסור תורה אמרינן הכי והכא בתרומה דרבנן והכי מוקמי' לה לקמן בשילהי פירקין והלכך מקילין בה ואמרי' אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה. ובפלוגתא דתניא. אין עדיות מצטרפין עד שיראו שניהם כאחד (דברי ר"א) ר"י [בן קרחה] אומר אפילו בזה אח"ז פי' לאפוקי ד"א בפני הלוה לו וד"א בפני הודה לו שמה שראה זה לא ראה זה. ואע"ג דבמנה חד מסהדי לת"ק לא מצטרפי. ולר"י מצטרפי: **ואין עדותן מתקיימת בב"ד** עד שיעידו שניהם כאחד ר"נ אומר שומעין דבריו של זה היום ולכשיבוא חבירו למחר שומעין דבריו ואתי ר"א כת"ק ורשב"ג כר"נ וקי"ל דהלכה כר"י [בן קרחה] שעדותן מצטרפות אע"פ שלא ראו שניהן כאחד. והל' נמי כר"נ שעדותן מתקיימת בב"ד ואף על פי שלא העידו כאחד: **מתני' האשה שנתבשה** בידי עובדי כוכבים. ע"י ממון מותרת לבעלה ע"א נפשות אסורה. עיר שכבשוה כרמום כל כהנות שבתוכה פסולות. ואם יש להן עדים אפי' עבד אפי' שפחה הרי אלו נאמנין שאין אדם נאמן ע"ע עצמו. **א"ר זבריה בן הקצב** המנון הזה לא זזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו עובדי כוכבים לירושלים ועד שיצאו א"ל אין אדם נאמן על ידי עצמו. **פי'** באשת כהן מיירי דאי באשת ישראל אפילו ע"ע נפשות מותרת דאנוסה היא ומדסיפא בכהנות רישא נמי בכהנות הלכך ע"ע ממון מותרת לבעלה דמירתתי דלמא מפסדי ממונא ולא אנסו לה אבל ע"ע נפשות דלא מירתתי אנסו לה. והמורה פי' הואיל ונוהגים בה הפקר חוששים שמא נתרצת לא' מהן ומשמע שהיא אסורה לישראל ואינו נ"ל דא"כ גם בשבוי' נאמר כן ונאסור אותה על בעלה ישראל. והאיך מתנה אדם לאשתו אם תשתבאי אפרקינך ואותבינך לי לאינתו. א"ו אע"פ שמפקירים אותה לא חיישינן שמא מתרצת אלא הכל הוא באונס. וכך פי' גם ר"ח ז"ל אסורה לבעלה כהן: המנון הזה. פי' שבועה הוא. **א"ר שמואל ברבי יצחק** ל"ש פי' שע"י ממון מותרת אלא שיד ישראל תקיפה על עובדי כוכבים פי' שיראים מישראל אבל יד עובדי כוכבים תקיפה על ישראל אפילו על ידי ממון אסורה דלא מירתתי

מוסף רש"י

במצטרפין לעדות קמיפלגי. לר"מ אין מצטרפין עד שאמרו עם האשמון הואיל ולא העידו שניהם כאחד, כדכתן דפליגי אלדדי נתן, אבל אם בא שניהם בימה הוה מקקינן ליה ומוקמינן ליה אחזקה קמייתא דמוחזק לן בתמה דלכהן הוא ומילוחא לא מייתינן, ורבא"ג כר' נתן (שם). **ובפלוגתא דהני תנאי.** ר' נתן וכרבן (שם). **דתניא** אין עדותן מצטרפת. אין לריך לאן בהאי מתלוקת דרבי יהושע בן קרחה וכרבן, אלא כך היא בריתא אלמה בשילהי זה בורר, ומשום גרולא דסיפא נקט ריש (שם). **אפילו בזה אחר זה.** אחד אומר ביום דזה לאשון הוא פלוני מפלוני מנה ואחד אומר ביום שני לאמיו גם אני שלוה ממנו, דמ"מ אמנה קא מסהדי, ומ"ק סבר אמנה דקא מסהיד האי לא קא מסהיד האי, וה"ל לגבי מנה חדי עדות, ועטעמייהו מפרש שפיר בסנהדרין (ל.) מקמא ומסבא (שם). **עד שיעידו שניהם כאחד.** בפני ב"ד (שם) **ומתמת** הוא ולא ר' יהושע בן קרחה קאמר לה (סנהדרין ל.). **על ידי ממון.** שהיתה מיינה ממון (ע"ז כג.).

מוסף תוספות

א. דאפי' בחד דומנא איכא זילותא דבי דינא. תוס' הרא"ש. (ועיין בריטב"א שמביא את הראיה). ב. שהרי מעידים על תחילת לידתו בפסול. ש"י קידושין טו. ג. שהיתה בחזקת כשרות. תוס' קידושין טו. ד"ה מאי. ד. [ד]אע"ג דעל הבן מעידים לפסלו מהניא ליה חזקת האב להכשירו. תוס' ב"ב לב. ד"ה אלן. ה. כדמסיק בפרק ארבעה אחין (יבמות לא.). תוס' הרא"ש. ו. ולהכי פריך התם (קידושין סו.) סמוך אהני, דנהי דמדאורייתא אמרינן אוקי תרי בהדי תרי ואוקי איתתא אחזקה מ"מ מדרבנן יש לפוסלה. תוס' ב"ב לב. ד"ה אלן. ז. בזמן הזה. תוס' הרא"ש. ח. אם בבעוד יום אם משהשיכה. ש"ש עיטיפין לב. ט. אע"ג דתרי ותרי ספיקא דרבנן היא ומדאורייתא אית לן

ח) ב"ב לב., ב) ב"ז שם ודף קסה: סנהדרין ל. גיטין לג: [תוספתא סנהדרין פ"ה], ג) ע"ז כג., ד) עדיות פ"ח מ"ב, ה) בס"א נוסף ד"ה: עד שיעיד בבית דין כאחד, ו) [ש"ל אתמיה לאו דוקא] אלא שיבא מעצמו). ת"ר, ז) [שם:], ח) [ואומר ריגלב"ל דבר אשי ממי מוקי לה כשבא עד אחד המכשיר לה כשבא עד אחד המכשיר קודם שיש הפוסלים אבל בבא שיש הפוסלים תחלה ואח"כ בא אחד שיש המכשירים בזה אחר זה לא בעי לאוקמי דהא לא הוי קדי בתמני' ע"פ עד אחד דכיון דבי אתי עד אחד אין ממש בדבריו עד שבא האחר]. ת"ר, ט) [ונקט ריש לגעלה אגב סיפא ובגמ' נמי נקט לגעלה אגב מתני'. מ"ר],

מוסף תוספות

ט) ב"ב לב., ב"ז שם ודף קסה: סנהדרין ל. גיטין לג: [תוספתא סנהדרין פ"ה], ג) ע"ז כג., ד) עדיות פ"ח מ"ב, ה) בס"א נוסף ד"ה: עד שיעיד בבית דין כאחד, ו) [ש"ל אתמיה לאו דוקא] אלא שיבא מעצמו). ת"ר, ז) [שם:], ח) [ואומר ריגלב"ל דבר אשי ממי מוקי לה כשבא עד אחד המכשיר לה כשבא עד אחד המכשיר קודם שיש הפוסלים אבל בבא שיש הפוסלים תחלה ואח"כ בא אחד שיש המכשירים בזה אחר זה לא בעי לאוקמי דהא לא הוי קדי בתמני' ע"פ עד אחד דכיון דבי אתי עד אחד אין ממש בדבריו עד שבא האחר]. ת"ר, ט) [ונקט ריש לגעלה אגב סיפא ובגמ' נמי נקט לגעלה אגב מתני'. מ"ר],

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הורהנה. דמדעת וכיון דהגיע זמן ולא נפלית הרי היא של עובדי כוכבים בדיניהם משום הכי בעינן עדים מעידין אותה שלא נסתרה: **נחבשה.** דאינה נחלטת להם לא בעינן עדים הואיל ועל ידי ממון הוא: **ואיכא דרמי לה מרמא.** לא מתני לה להא דרב שמואל בר רב יצחק אפירושא דמתניתין בלשון לא שנו אלא רמי מירמא מתניתין וברייתא אהדדי ועלה שני רב שמואל חילוק בין יד ישראל תקיפה ליד העובדי כוכבים תקיפה: **הני נשי דגנבי.** שבעליהן ניתלין ודרך המלכות להפקיר ביתם ונשיהן: **בן דוגאי.** רוצח היה ואלעזר שמו כדאמרינן בפ׳ עגלה ערופה (סוטה מז.). אבל נשי דגנבי הגונבים ממון לא מפקרי: **מתני׳ ררכוס.** מלוי מתרגמינן כרכומא (דברים כ): **פסולות.** אסורות לבעליהן דאשת כהן אסורה באונס: **גמ׳ בשם.** חיל. על שם [a] שמתפשים כל המטמוניים: **נבעול יש פנאי.** דתקיף להו יצריהו: **רבי יצחק בן אלעזר אמר.** אף בבעילה פעמים שהן מותרות: **ררכוס של אופה מלכות.** אינו רוצה להשחית את בני העיר כשהוא עיר הסמוך לממשלתו שומרה והיא לו למס עובד: **משמרות.** מקום מעמד השומרים שהעמיד המלך שלא יחבל אדם באנשי העיר: **דמהדר למאן דו׳.** שמו סביבות העיר שלשלות ברזל שישמיעו קול בהכשל איש רץ עליהם וכלבים ואווזים זועקין: **וגווזא.** מקלות וקיסמין להכשל בהן: **ולא קשיא ליה מידי.** לא חיים למיעקר איניש ימידאה ולבעול הואיל ואין הדבר הפקר: **ומאי שנא משני שבילין.** דכיון דבא לשאול עליו ועל חבירו אמר רבי יוסי טומאין הכא נמי לכולהו שרינן כי הדדי: **אחד טמא.** שיש בו קברות מפסיק כל רחבו ואין ידוע איזהו הטמא אבל כך מוחזקים באחד מהן: **ועשה טהרות.** נגע בטהרות: **עטורים.** דכל חד כי אתי לקמן תלינן ליה למימר בטהור הלך דהוה ליה ספק טומאה בר״ה וספיקו טהור: **טמאין.** דהיכי ניימא להו טהורים אתם חד מינייהו ולא בטומא אזל: **בבא אחת.** באו לשאול בבא אחת: **הלא נמי הו׳.** ור׳ יהודה ור׳ יוסי הלכה כר׳ יוסי [b]:

מה

כאן בברכום של אותה מלכות. פי׳ שיושבין בעוה״ז לפי שאין אחמיין מתנה ויש פנאי לנסך ולבעול אבל בלשת של מלכות אחרת שאימת מלכות שבאו בגבולה עליהם אין להן פנאי וכן פי׳ ר״ח ור״ת וכן מוכח בירושלמי [a] ופריך ברכום של אותה מלכות אי אפשר דלא ערקא חדא מיניייהו והוה לן למשריינהו לכולהו ולמיתלי נקולא דבשביה הקילו כדאמרינן בסמוך אם יש מחבואה אחת מצלת על כל הכהנות כולן אע״ג דמספקא לן באיזה מחזקת אלא אחת הכא פשיטא לן דשרו דהתם לא ודאי נחבאת אבל הכא ודאי ערקא ולפי׳ הקונטרס קשה טובא חדא דפריך נתלי לחומרא וגבי מחבואה תלינן לקולא ועוד דמה מתרץ דמהדר למתא כו׳ ואין אדם נכנס לשם והא קתני בלשת שנכנסה לעיר ועוד כיון דאהדיה דע״ז פריך הוה ליה למימר אי אפשר דלא ערק חד מיניייהו ונפק [b] ועוד דהתם מפרש טעמא לפי שאין פנאי לנסך ולית ליה טעמא לפי שאין ברכוס של אותה מלכות רוצה להשחית את בני העיר [ועוד מאי שנא שעת מלחמה משעת שלום] ויש לישב לפי שיטת הקונטרס דרבי יצחק בן אלעזר לא אתי לשנויי מתני׳ אהדיה דע״ז אלא אית ליה שינוייא דרב מרי ומתניתין דהתם נמי בברכוס של מלכות אחרת ולא בא אלא לפרושי מתניתין [c] וכן משמע בפרק בתרא דע״ז (דף עח.) דפריך התם ממתניתין דהכא אמתניתין דבלשת ולא מייתי התם דרבי יצחק: **והלך באחד מהם ועשה טהרות.** להכי נקט ועשה טהרות [d] דלענין האדם [e] אנו מזקיקים שיהא לטבול ולהזות בין יבואו לידי טומאה ולאי אם יגעו שיהא בכבר אחד [f] לכך אומר להו זילו טבילו דהא נהרא קמייהו ועוד דמסוס דבעי למתני [g] סיפא הזה וטבל טהור הלך בשני ועשה טהרות הרי אלו טהורות ואם קיימות הראשונים אלו ואלו תלויות ואם לא טהר בינתים הראשונות תלויות והשניות ישרפו [h]:

ואם נשאל זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורות. לא שיאכלם אדם אחד דאם כן יאכל ולאי טומאה דהכי אמרינן בשבועות בפ״ב (דף יט.) הלך בראשון ולא נכנס [i] בשני ונכנס חייב דטמא הוא ממה נפשך: **בבא לישאל עליו ועל חברו.** אין לפרש שבא לישאל בבא אחת דהתם מודו כולי עלמא דטמאות מכל שכן דבאו לישאל שיהא בבא אחת אלא מיירי ששאל על עצמו וטהרוהו ואח״כ בא לישאל על חבירו דמר מדמי ליה לבא אחת כיון ששאל על שניהם במעמד אחד ומר מדמי ליה לזה אחר זה כיון שטיהרוהו קודם והכא נמי כיון דשרו לכולהו בבא אחת דמי אף על פי שאין בא לפניו אלא על אחת מ״מ הדבר ידוע לכל שהרבה בהנות היו והוי כאילו בא לישאל על כולם בבא אחת והכא מודו כ״ע ובחנם דחק בקונטרס לפרש כר׳ יוסי: לא

אמר רבי לוי [j] כגון דמהדר לה למתא שושילתא וכלבא וגווזא ואווזא אמר רבי אבא בר זבדא פליגי בה רבי יהודה נשיאה ורבנן חד אמר כאן בברכום של אותה מלכות כאן בברכום של מלכות אחרת ולא קשיא ליה ולא מידי וחד קשיא ליה כל הני ומשני כגון דמהדר ליה למתא שושילתא וכלבא וגווזא ואווזא אמר רב אבין בר אבין אמר ר׳ יצחק בר אשיאן [k] אם יש שם מחבואה אחת מצלת על הכהנות כולן בעי רבי ירמיה אינה מחזקת אלא אחת מהו מי אמרינן [l] כל חדא וחדא היינו הא או דלמא לא אמרינן ומאי שנא משני [m] שבילין אחד טמא ואחד טהור והלך באחד מהן ועשה טהרות ובא חבירו והלך בשני ועשה טהרות רבי יהודה אומר אם נשאל זה בפני עצמו וזה בפני עצמו טהורות שניהם כאחת טמאות ר׳ יוסי אומר בין כך ובין כך טמאין ואמר רבא ואיתימא ר׳ יוחנן [n] בבת אחת דברי הכל טמאין בזה אחר זה דברי הכל טהורים לא נחלקו אלא בבא לישאל עליו ועל חבירו מר מדמי ליה לבבת אחת ומר [o] מדמי ליה לבזה אחר זה והכא נמי כיון דשרי להו לכולהו בבת אחת דמי הכי השתא התם ודאי איכא טומאה הכא מי יימר דאיטמי בעי רב אשי אמרה לא נחבאתי ולא נטמאתי מהו מי אמרינן מה

הורהנה אין נחבשה לא הוא הדין אפילו נחבשה [a] ומעשה שהיה כך היה איכא דאמרי אמר רבא אף אנן נמי תנינא [b] העיד רבי יוסי הכהן ורבי זכריה בן הקצב על בת ישראל שהורהנה באשקלון וריחקוה בני משפחתה ועדיה מעידים עליה שלא נסתרה ושלא נטמאה ואמרו חכמים אם אתם מאמינים שהורהנה האמינו שלא נסתרה ושלא נטמאה ואם אין אתם מאמינים שלא נסתרה ושלא נטמאה אל תאמינו שהורהנה והא אשקלון דעל ידי ממון הוה וטעמא דעדים מעידין אותה הא אין עדים מעידין אותה לא מאי לאו לא שנא הורהנה ולא שנא נחבשה לא הורהנה שאני איכא דרמי לה מירמא תנן על ידי ממון מותרת לבעלה ורמינהו העיד רבי יוסי כו׳ והא אשקלון דע״י ממון וקתני טעמא דעדים מעידים אותה הא אין עדים מעידין אותה לא ומשני אמר רב שמואל בר רב יצחק לא קשיא כאן שיד ישראל תקיפה על עובדי כוכבים כאן שיד עובדי כוכבים תקיפה על עצמן: על ידי נפשות אסורה וכו׳: אמר רב כגון [c] נשי גנבי ולוי אמר [a] כגון אשתו של בן דונאי אמר חזקיה והוא שנגמר דינן להריגה ורבי יוחנן אמר [b] אע״פ שלא נגמר דינן להריגה: **מתני׳** [c] עיר שכבשוה [d] כרכום כל בהנות שנמצאו בתוכה פסולות [e] ואם יש להן עדים אפילו עבד אפי׳ שפחה הרי אלו נאמנין ואין נאמן אדם על ידי עצמו: **גמ׳** ורמינהו [f] בלשת שבאה לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין פנאי לנסך אמר רב מרי לבעול יש פנאי לנסך אין פנאי רבי יצחק בר אלעזר משמיה דחזקיה אמר כאן [g] בברכום של אותה מלכות כאן בברכום של מלכות אחרת של אותה מלכות נמי אי אפשר [h] דלא ערק חד מיניייהו אמר רב יהודה אמר שמואל בשמשמרות רואות זו את זו אי אפשר דלא ניימא פורתא

מסורת הש״ס

a) [עירובין סה: וש״נ], ב) עדיות פ״ח מ״ב, ג) ע״ז עח., ד) [בערוך אותה כרקוס בקו״ף], ה) ע״ז ע: שבת מח. נדה יב., ו) טהרות פ״ה מ״ה פסחים י., ז) [ערובין מו:], ח) [במתנא סיפא כרישא כל״ל. מהרש״ל], ט) [וע״ע תוס׳ פסחים י. ד״ה הלך].

גליון הש״ס

רש״י ד״ה בלשת וכו׳ שמחפשין. כי בפסוק ויחפש בראשית מ״ד תתרגום ובלש:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ כגון הני נשי דגנבי: (ב) שם דלא (ערך) מז״מ. וכ״כ ס״ל עקר וכן משמע מפרש״י:

מוסף רש״י

כל בהנות שנמצאו בתוכה פסולות. לבעליהן, דאשת כהן אסורה אף באונס, אבל אשת ישראל לא (ע״ז עא.). בלשת. חיילות גייס הבא לעיר, על שם שמתפשים וטוגשים את העיר קרי לה בולשת (שבת מא.) על שם שמתפשים וחוטרים קרי להו בולשת כדמתרגמינן ויחפש ובלש (ע״ז ע.) שמתפשת חיל שמתפשין וכוחזין (נדה יג.). בשעת שלום. כגון שהוא של אותה מלכות (שבת מא.). לנסך אין פנאי. ליקר הניסוך לא תקיף להו וטורדין ממלחמה (ע״ז עא.). אחד טמא. קבר מוטל בו לרחבו וממלא את כולו ואין עוכר בו שלא יהיל (פסחים י.). ועשה טהרות. נגע בטהרות אחר כך (שם). רבא חבירו והלך בשני. יודעין הן שבגיל שהלך זה לא הלך זה, דהשתא ודאי אחד מהן טמא (שם). אם נשאל זה בפני עצמו. אם נשאלו כל אחד לחכם ספקו בפני עצמו, טיהור, ואם כאו בבת אחת, הואיל ובטהרוהו אחת יש לנו לומר טמאין או טהורין, אי אפשר לומר להן טהורים אתם, שהרי האחד ודאי טמא (שם).

מוסף תוספות

א. [ד]בברכום של מלכות אחרת איכא לאקולי טפי. ר״ן על הר״ף (ועיי״ש עוד). ב. דהא אותה דניסוך מוקמינן בברכום של אותה מלכות. תוס׳ הרא״ש. ג. דאפי׳ בבעילה איכא לפלוגי בין ברכום לברכום. ריטב״א. ד. ולא קאמר אדם טהור, משום. תוס׳ פסחים י. ד״ה והלך. ה. אע״ג דמוקמינן להו בחזקת טהורים. שם. ו. [של] תרומה דאז התרומה טמאה ודאית והאוכלה במיתה. שם. ז. למקדש. רש״י שבועות יט.

עין משפט נר מצוה

קב א ב מיי׳ פי״ח מהל׳ איסורי ביאה הלכה ל טוש״ע אה״ע סימן ז סעיף יא סהג״ה:
קג ג מיי׳ פי״ח מהל׳ א״ב הלכה כו טור ש״ע שם סעיף י:
קד ד מיי׳ שם הל׳ יט טוש״ע שם סעיף א:
קה ה מיי׳ פי״ב מהל׳ מאכלות אסורות הלכה כד סמג לאוין קמח טוש״ע י״ד סי׳ קכט סעיף יב:
קו ו ז ח ט מיי׳ פי״ח מהל׳ איסורי ביאה הלכה מז כמ כט טוש״ע אה״ע סי׳ ז סעיף י:
קז י כ מיי׳ פי״ט מהל׳ מאכלות אסורות הלכה ג:

תוספות רי״ד

ומפקרי לה. **ה״ד ע״י נשות** א״ר כגון נשי דגנבי אמר חזקיה והוא שנגמר דינם להריגה פי׳ שבעליהן נתלו ודרך המלכות להפקיר טפם ונשיהם ור״י אמר אעפ״י שלא נגמר דינן להריגה. והל׳ כחזקיה דהוא רביה דר׳ יוחנן: **עיר שכבשוה ברכום.** פי׳ חיל הצרים עליה. מצור הרגומו ברכום כל בהנות שבתוכה פסולו׳ לבעליהן פי׳ דבחזקת שנבעלו קיימו ואנוסה אסורה לכהן ואם יש להן עדים שלא נבעלו אפילו עבד אפילו שפחה הרי אלו נאמנים ואין אדם נאמן ע״י עצמו לא האשה להעיד על עצמה ולא הבעל להעיד על אשתו ורמינהו בולשת שנכנסה לעיר. פי׳ חיל ונקרא כן ע״ש שמחפשים את כל המטמוניות תרגום ויחפש ובלש בזמן שלום חביות פתוחות אסורות וסתומות מותרת בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין פנאי לנסך. אמר ר״מ לנסך אין פנאי לבעול יש פנאי דיצרא דעבירה תקיף מיין נסך ר״י בן אלעזר משמיה דחזקי׳ אמר כאן בברכום של אותה מלכות אינן יראים ויש להם פנאי לבעול ולנסך. אבל של מלכות אחרת יראים [שמא] יבוא חיל מאיזה מלכות לעזור להן וממהרים לשלול ולהבריח ואין להן פנאי לא לבעול ולא לנסך. **א״ר אידי ב״א אר״י ב״א** אם יש שם מחבואה א׳ [מצלת] על כל הבהנות ומותרות כלן: **בעי ר״י** אם אינה מחזקת אלא א׳ מהן מהו. מי אמרינן כל חדא וחדא היינו האי א״ד לא אמרינן ולא

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לא תתיחד עמו אלא בעדים. פירוש בקונטרס משום גט ישן ולא פירש לטעמיה דפירש בגיטין (דף עג.) דבמהיסוס אם מתי מגורשת למפרע משעת נתינה ולא תתיחד עמו משום חשש קידושין [א] כמו המגרש אשתו ולנה עמו בפונדקי בית הלל אומרים לריכה הימנו גט שני (שם דף פח.). [ולא שייך גט ישן כלל לפירוש [ב] להתס] וכן משמע התם בגמרא אבל לרבינו תם דמפרש מה היא באותן הימים קאי אמהיסוס אם מתי [ג] ועשה כאומר מעת שאתי בעולם שאין דעתו לגרשה אע"פ שאומר מהיסוס אלא שעה אחת לפני מיתתו הוי טעמא משום גט ישן ובתוספתא משמע כפי' רבינו תם [ד]:

שפיר קאמר לך דכתיב ויבר יוסף. זה שבא גולה כאן והלך עם אביו למדינת הים ועתה כשחזר ואומר לא ידענא לך מיחזי כשיקרא כי היה לו לידע אם הוא אחיו אם לאו אין כיון שמכירו קודם להכי קאמר רב חסדא דשפיר קאמר ליה שאינו מכירו כדאשכחן ביוסף: **אמר** ליה **אית לי סהדי ומסתפינו מיניה דאיניש אלמא הוא.** נראה לר"י דמיירי שהביא עדים ואומרים אותו עדות שאתה שואל לא נאמר [ה] לך כולם עליו דרגילים לדבר שהוא אלם אמר ליה זיל כו' פי' לך הבא אותם עדים עצמם שיראים להעיד [ו] עליך שיעידו שאינו אחיך או שיאמרו שאינם יודעים אם הוא אחיך אם לאו וקאמר השתא נמי כיון שיראים ממנו ישקרו לומר שאינו אחיו או שאינו יודעין אם הוא אחיו אבל אם אין רגילים לדבר אין נראה כלל שיהא נאמן לומר דגברא אלמא הוא דאם לא כן כל אדם יאמר על חבירו שהוא גברא אלמא ויביא הוא עדים ואם לא יביא יפסיד ועוד דקאמר השתא נמי אתו ומסהדי אטו משום דמסתפו מייה הני סהדי מסתפו מייה כולי עלמא:

תרתי לא עבדי. שישתקו ולא יעידו האמת ועוד שיאמרו שקר [ז] וכן גבי שפחה:

במסיחה לפי תומה. ואפילו הכי היא ובעלה אינן נאמנין אע"ג דיומנן אוכל חלות (לעיל דף כו.) היה נאמן על עצמו במסיח לפי תומו הני מילי לתרומה אבל הכא מעלה עשו ביוחסין [ח] [אומר ר"י דמסיח לפי תומו אינו כשר [ט] אלא לעדות אשה דרבנן כדאמר ביבמות והכא בשבויה הקילו] [י]:

ואם תנאי היא דרב פפא [מי] לימא תנאי היא אמר לך רב פפא [כ] כי תניא ההיא במסיחה לפי תומה כי הא [ל] דכי אתא רב דימי אמר רב חנן קרטיגנאה משתעי מעשה בא לפני רבי יהושע בן לוי ואמרי לה רבי יהושע בן לוי מישתעי מעשה בא לפני רבי באדם אחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר אני ואמי נשבינו לבין העובדי כוכבים יצאתי לשאוב מים דעתי על אמי ללקט עצים דעתי על אמי [מ] והשיאה ר' לכהונה על פיו: **מתני'** אמר ר' זכריה בן הקצב [נ] המעון הזה לא זזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו עובדי כוכבים לירושלים ועד שיצאו אמרו לו [ס] אין אדם מעיד על עצמו: **גמ'** תנא [ע] ואעפ"כ יחד לה בית בחצרו וכשהיא יוצאה יוצאה בראש בניה וכשהיא נכנסת נכנסת בסוף בניה בעי אביי מהו לעשות בגרושה כן התם הוא דבשבויה הקילו אבל הכא לא או דלמא לא שנא ת"ש דתניא [פ] המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו ואם הכניס עמהם אלא יתיחדו: **ובשהיא נכנסת נכנסת בסוף בניה.** כדי שלא יהא הוא והיא הכניס מכאן: **בגרושה.** כהן שגירש את אשתו מהו לדור עמו בחצר: **לא תנשא בשכונתו.** לפי שמכירה ברמיזותיו וקריאותיו שמא יבואו לידי עבירה: ואם

[א] מה לי לשקר. מי בעיא אמרה נחביתי: **במקום עדים.** דאתן סהדי דכל שעתא איכא מיא: **ודאי איתמי.** בתמיה: **לא תתייחד עמו.** במסכת גיטין היא. שכיב מרע שכתב ומסר גט לאשתו על מנת שאם מת יהא גט למפרע ולא תיזקק לחליצה לא תתייחד עמו שמא יבא עליה והוה ליה גט ישן ותנן [ב] בית הלל אוסרין לפטור בגט ישן ואיזהו גט ישן כל שנתייחד עמה מאחר שכתבו לה וטעמא גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה: **ואפילו על פי עבד.** דייה בעבד שהיה עמה [ג]: **שלנה גם בשפחתה.** ותשמש בפניה: **רב אשי אמר הא והא בשפחה דידה.** והיינו טעמא דבמתני' מהימנא והתם לא מהימנא דשפחה דידה מיחזא בקילקול גבירתה ותמקה: **הסס.** גבי גט: **דשמיקוסה מפיקסה.** שאינה לריכה שתעיד לומר לא שמשה אלא שתאמר אני הייתי עמה: **לא מהימנא.** להיות זו מותרת על ידה דאי נמי מחזיא לא מסהדא: **הכא.** גבי שבויה: **דשמיקוסה. דשפחה. אוסרתה.** לגבירתה דכל כמה שאינה מעידה לומר טהורה היא מחזקינן לה בטומאה כי מסהדא ואמרה טהורה היא מהימנא דלשקורי לאו אורחא אלא למשתא: **השתא נמי.** כיון (ד) דלהמא לה לגבירתה או דלהלה מינה אתיא ומשקרא ואמרה טהורה היא: **תרתי לא עבדא.** חדא למשתא בקלקולה ועוד דתיתי ותשקר: **אתא מני חוזאה.** שהלך אביו שם והוליכו עמו וגדלו שם ומת אביו וחזר לעירו ומצא חלקו בנכסי אביו: **א"ל.** רב חסדא לההוא אחא: **שפיר קאמר לך.** שאינו מכירך לפי שיצאת בלא חתימת זקן [ובאת בחתימת זקן]: **ויבר יוסף אם אחיו.** שכשפירש מהן כבר היו חתומי זקן: **א"ל.** רב חסדא למרי: **זיל (ה) אייתינהו אם.** להנהו סהדי המכירין אותו ויעידוך שאינו בן אביך: **השתא נמי.** כיון דלהאי מייה אתו ומשקרי: **תרתי לא עבדי.** חדא דשתקי מלהעיד אמת וחדא דמסהדי שיקרא: **לימא כהנאי.** שפחתה אי מהימנא אי לא: **זו עדות.** עדות זו של שבויה הכל כשרים בה איש ואשה תינוק ותינוקת: **חוץ מהימנה.** היא עצמה: **דרב פפי ורב אשי.** דאמרו לעיל שפחה דידה מהימנא: **ודאי מנאי היא.** על כרחך יאמרו אתן דאמרי' כי מתניתא בתרייתא מדקשיא להו קמייתא: **דרב פפא.** דאמר לא מהימנא: **מי לימא מנאי היא.** כלומר דמוק הוא לומר אנא דאמרי' כי מתניתא קמייתא או יוכל לתרץ מתניתא בתרייתא נמי כוותיה למימר שפחתה כעצמה דמי והרי היא בכלל חוץ מהימנה דקתני בה או תירוצא אחרינא: **אמר לך רב פפא לי מנאי הויא.** דקתני הכל נאמנים ואפילו שפחה דידה במסיחה לפי תומה: **רב חנא קרטיגנאה משתעי.** רב חנן דמן קרטיגי היה מספר מעשה זה: **מתני' המעון הזה.** שבועה היא: **גמ' ואעפ"כ.** שאסרו עליו לפי שכהן היה: **כשהיא יולאה.** והוא בחלר: **יולאה בראש בניה.** שיהו וכו'. רש"י גיטין עג. ב. שהרי כבר היה גט משעת נתינה. תוס' גיטין עג. ד"ה גט. ג. ואפ"ה לרבי יהודה הרי היא כאשת איש לכל דבריה. תוס' גיטין עג. ד"ה ל. ד. ויאמרו אין אנו יודעין או שיאמרו אינו אחיו. תוס' ב"מ לט: ד"ה זיל.

ב"ד להעיד אלא מספר עם חבירו. והשומעים מפיו מגידים לב"ד וכ"מ שהעבד ואשה נאמנים גם הקטן נאמן ולגבי מת בעלך שעבד ואשה נאמנים כדתנן החזקונו להיות משיאים עד מפי עד (עד) מפי שפחה הקטן נמי נאמן כדתנן התם ר"י אומר אפילו שמע מן התינוקות אומרים הרי אנו הולכים לספוד ולקבור את איש פ' והשתא השומע מן התינוקות מעיד תינוקות עצמן לא כ"ש: [**מתני'**] **א"ר זכריה וכו'.** תנא אע"פ. פי' אע"פ שאסורה לו לפי שהיה כהן יחד לה בית בחצירו כשהיא יוצאה יוצאה בראש בניה וכשהיא נכנסת נכנסת בסוף בניה. ופי' כדי שלא יתייחדו. **בעי אביי** מהו לעשות כן בגרושה. פי' לדור עמה בחצר התם בשבויה הקילו אבל הכא לא. א"ד ל"ש.

[ד] מה לי לשקר או דלמא לא אמרינן ומאי שנא מההוא מעשה דההוא גברא [ה] דאגר ליה חמרא לחבריה א"ל לא תיזיל באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא זיל באורחא דנרש דליכא מיא ואזל איהו באורחא דנהר פקוד ומית חמרא אתא לקמיה דרבא א"ל אין באורחא דנהר פקוד אזלי מיהו לא הוו מיא אמר [ו] רבא מה לי לשקר אי בעי א"ל באורחא דנרש אזלי ואמר ליה אביי [ז] [א] מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן הכי השתא התם ודאי איכא עדים דאיכא מיא הכא ודאי איטמי חששא הוא [ב] ובמקום חששא אמרינן: אם יש עדים אפילו עבד ואפילו שפחה נאמנין: ואפילו שפחה דידה מהימנא ורמינהי [ג] [ג] לא תתיחד עמו אלא ע"פ עדים ואפילו ע"פ עבד וע"פ שפחה חוץ משפחתה מפני שלבה גם בשפחתה אמר רב פפי [ד] בשבויה הקילו רב פפא אמר [ד] הא בשפחה דידה הא בשפחה דידיה ושפחה דידה לא מהימנא הא קתני אין אדם מעיד על עצמו הא שפחה דידה מהימנא שפחתה נמי כעצמה דמי רב אשי אמר הא והא בשפחה דידה ושפחה מיחזא חזיא ושתקה התם דשתיקתה מתירתה לא מהימנא הכא דשתיקתה אוסרתה מהימנא השתא נמי אתיא ומשקרא תרתי לא עבדה [ה] כי הא דמרי בר איסק ואמרי לה חנא בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאה א"ל פלוג לי בנכסי דאבא א"ל לא ידענא לך אתא לקמיה דרב חסדא א"ל שפיר קאמר לך דכתיב [ו] ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו [ז] מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן א"ל זיל אייתי סהדי דאחוה את א"ל אית לי סהדי [ח] ומסתפינו מיניה דגברא אלמא הוא א"ל לדידיה זיל [ט] אייתינהו את דלאו אחוך הוא א"ל דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה א"ל [י] הכי דאיננא לך ולכולהו אלמי חברך השתא נמי אתו ומשקרי תרתי לא עבדי לימא כתנאי זו עדות איש ואשה תינוק ותינוקת אביה ואמה ואחיה ואחותה אבל לא בנה ובתה לא עבדה ושפחתה ותניא אידך הכל נאמנין להעיד חוץ מהימנה ובעלה דרב פפי ודרב אשי

[ה] מלמד שיצא בלא חתימת זקן. [ו] דאגר ליה חמרא לחבריה א"ל לא תיזיל באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא זיל באורחא דנרש דליכא מיא ואזל איהו באורחא דנהר פקוד ומית חמרא אתא לקמיה דרבא א"ל אין באורחא דנהר פקוד אזלי מיהו לא הוו מיא אמר [ז] רבא מה לי לשקר אי בעי א"ל באורחא דנרש אזלי ואמר ליה אביי [ח] [א] מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן הכי השתא התם ודאי איכא עדים דאיכא מיא הכא ודאי איטמי חששא הוא [ב] ובמקום חששא אמרינן: אם יש עדים אפילו עבד ואפילו שפחה נאמנין: ואפילו שפחה דידה מהימנא ורמינהי [ג] [ג] לא תתיחד עמו אלא ע"פ עדים ואפילו ע"פ עבד וע"פ שפחה חוץ משפחתה מפני שלבה גם בשפחתה אמר רב פפי [ד] בשבויה הקילו רב פפא אמר [ד] הא בשפחה דידה הא בשפחה דידיה ושפחה דידה לא מהימנא הא קתני אין אדם מעיד על עצמו הא שפחה דידה מהימנא שפחתה נמי כעצמה דמי רב אשי אמר הא והא בשפחה דידה ושפחה מיחזא חזיא ושתקה התם דשתיקתה מתירתה לא מהימנא הכא דשתיקתה אוסרתה מהימנא השתא נמי אתיא ומשקרא תרתי לא עבדה [ה] כי הא דמרי בר איסק ואמרי לה חנא בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאה א"ל פלוג לי בנכסי דאבא א"ל לא ידענא לך אתא לקמיה דרב חסדא א"ל שפיר קאמר לך דכתיב [ו] ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו [ז] מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן א"ל זיל אייתי סהדי דאחוה את א"ל אית לי סהדי [ח] ומסתפינו מיניה דגברא אלמא הוא א"ל לדידיה זיל [ט] אייתינהו את דלאו אחוך הוא א"ל דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה א"ל [י] הכי דאיננא לך ולכולהו אלמי חברך השתא נמי אתו ומשקרי תרתי לא עבדי לימא כתנאי זו עדות איש ואשה תינוק ותינוקת אביה ואמה ואחיה ואחותה אבל לא בנה ובתה לא עבדה ושפחתה ותניא אידך הכל נאמנין להעיד חוץ מהימנה ובעלה דרב פפי ודרב אשי

[ז

ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי מ). כדיון דפנויה היא קיל ליה אכל אם נישאת אין צריך להרחיק אלא כדי שכונה דהיינו ג' בתים כדאמרינן בסוף פרק קמא דע"ז (דף כא.) דכיון דנישאת חמירא ליה אפי' לכהן: **כפר** קטן נידון (נ) **כשכונה.** וטעמא לפי שאין בני אדם מצוין שם ורגיל יותר בגפ אצלה ודווקא כפר קטן אבל כפר גיטוי לא: **רב הונא אמר** נגודי מנגדינן להו. נראה לר"ת דלרב הונא נמי משמתינן וגם מנגדין שכל אחד מחמיר מחבירו ואם הוא אומר דנגדינן ליה בלא שמתא הוה מיקל טפי[א] דאמרינן במועד קטן (דף ח.) ובפרק מקום שנהגו (פסחים נב.) במערבא כי מחייב לורבא מרבנן מיימנו אגידא ולא מיימנו אשמתא: **אלא** נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן. משמע דבקוטנן לא מהימן אפילו בדרבנן דהא מוקי לה בגמרא בתרומה דרבנן וקשה לריב"א דאמר בפ"ק דפסחים (דף ד: ושם) דנאמנים על בדיקת חמץ אפי' נשים ועבדים וקטנים ופריך מידי משמא אית בהו ומשני הואיל ובדיקת חמץ דרבנן היימנוהו רבנן בדרבנן וי"ל דהתם היינו טעמא משום דבדיקת חמץ הוא בידו לכן נאמן אפילו קטן בדרבנן אבל קשה דהיכא דבידו אפי' בדאורייתא אלא מהימנא דבפרק המדיר (נקמן דף עב. ושם) תנן (ד) וקולה לה חלה ובניקור מעשים בכל יום שאנו סומכין עליהן וי"ל דבירושלמי מפרש דבדיקת חמץ הוא טורח[ב] ונשים עצלניות הן ולהכי אי לאו דבדיקת חמץ דרבנן לא הוו מהימני:

והוא שיש גדול עמו. [פ] לא קאי אתרומה דבתרומה סגי בא' כיון דאין מעלין מתרומה דרבנן ליותמין דלהכי מוקי לה בתרומה דרבנן דבתרומה דאורייתא כיון דסבר תנא דידן דמעלין ממנה ליותמין דלאמרינן לקמן אינו נאמן אפי' יש גדול עמו הלכך בתרומה סגי באיזהו לחודיה וכל היכא דבעינן תרי מדרבנן סגי בהוא ואחר: **קיום** שטרות דרבנן. תימה כיון דמדאורייתא אפילו אין עדים שיכירו מתימנא העדים הסטר כסר א"כ כל אדם שילה יזייף ויכתוב ויחתום מה שילה ויגבה ממנו והכא אור"י [ד] דאיכא למימר כגון שלוה מודה שכתבו וטוען שהוא פרוע וקסבר האי תנא דמודה בסטר שכתבו צריך לקיימו והאי קיום הוי ולאי מדרבנן אי נמי כגון שנתקיים משדה אחת או משתי שדות ויוצא מתחת ידי עצמו דאמר לעיל (דף כ.) דחיישינן שמא זייף ומיהו בריש גיטין (דף ג. ושם) מוכח דאפילו היכא דאין מכירין האתימה כלל הוי מדאורייתא כמי שנתקלה עדותן בב"ד:

ודלמא עבד כהן הוא. פי' ועכשיו נשתחרר ונוטל שלא הניחו בהן לא תדור עמו במבוי אם היה כפר קטן זה היה מעשה ואמרו כפר קטן נידון (ה) כשכונה מי נדחה מפני מי ת"ש דתניא [א]היא נדחית מפניו ואין הוא נדחה מפניה ואם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה איבעיא להו היתה חצר של שניהם מהו ת"ש היא נדחית מפניו במאי עסקינן אילימא בחצר שלו פשיטא ואלא בחצר שלה והתניא אם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה אלא לאו כי האי גוונא [ב]דלמא דאגיר מיגר מאי הוי עלה ת"ש [ג]הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר [ד] ואמר רב [ב]טלטולי דגברא קשין מדאיתתא ת"ר [ד]לוה הימנה בנכסי אביה אינה נפרעת אלא ע"י אחר אמר רב ששת ואי אתו לקמן לדינא לא מזדקקינן להו רב פפא אמר [ה]שמותי משמתינן להו רב הונא בריה דרב יהושע אמר [ו]נגודי [ז] נמי מנגדינן להו אמר רב נחמן תנא [ז]באבל רבתי בד"א שנתגרשה מן הנשואין [ח]אבל כשנתגרשה מן האירוסין נפרעת ע"י עצמה שאין לבו גם בה ההוא ארוס וארוסתו דאתו לקמיה דרבא יתיב רב אדא בר מתנא קמיה אוקי רבא שלוחא בינתייהו א"ל רב אדא בר מתנא והאמר רב נחמן תנא באבל רבתי כו' א"ל קא חזינן דקא גייסי בהדדי איכא דאמרי לא אוקי רבא שליח בינתייהו א"ל רב אדא בר מתנא ניקום מר שלוחא בינתייהו א"ל והא [אמר] רב נחמן תנא באבל רבתי כו' א"ל [ח]ה"מ היכא דלא גייסי בהדדי אבל הני קא חזינא להו דגייסי בהדדי: **מתני'** ואלו נאמנין להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן [ט]נאמן אדם לומר זה כתב ידו של אבא וזה כתב ידו של רבי וזה כתב ידו של אחי זכור הייתי בפלונית שיצאה בהינומא וראשה פרוע ושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה ושהיה חולק עמנו על הגורן והמקום הזה בית הפרס ועד כאן היינו באין בשבת אבל אין אדם נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה מעמד [ג]ומספד היה לפלוני במקום הזה: **גמ'** אמר רב הונא בריה דרב יהושע [ו]והוא שיש גדול עמו וצריכא דאי אשמעינן אביו משום דשכיח גביה אבל רבו לא ואי אשמעינן רבו משום דאית ליה אימתיה דרביה אבל אביו לא ואי אשמעינן הני תרתי אביו ורבו דאית ליה אימתיה אבל אחיו דלית ליה לא הא ולא הא אימא לא קמ"ל כיון [ד]דקיום שטרות מדרבנן הימנוהו רבנן בדרבנן: [ב]זכור הייתי בפלונית שיצאה בהינומא וראשה פרוע: מאי טעמא [ט]כיון דרוב נשים בתולות נישואות גלוי מלתא בעלמא הוא: [ל]ושהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה: ודלמא עבד כהן הוא מסייע ליה לר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי [מ]אסור לאדם שילמד את עבדו תורה ולא והתניא [נ]לוה הימנו רבו או שעשאו רבו

אפוטרופוס

אפוטרופוס

כדין וקשה לרבינו יצחק דבפ' ונשאין על האנוסה (יבמות דף לט: ושם) מפרש הש"ס הא דאין מולקין תרומה לעבד משום דלמא אתי לאסוקיה ליותמין מה צריך לאתי טעמא הוה ליה למימר דאין מולקין אפי' אין מעלין שמא ישאל גם אחר שישתחרר כדפריך הכא הש"ס וכן מפרש התם הש"ס דאין מולקין לאשה בלא בעלה משום גרושה [ג] ומאי טעמא נמי דמאן דאמר מולקין וי"ל דלא שכיחא כולי האי שישאל תרומה אחר שישתחרר לא בתורת עבד ולא בתורת כהן כי ירא פן יבדקוהו ויתברר שהוא עבד ויוציאו עליו קול עבדות ולא חיישינן נמי פן ימכרנו רבו לישראל וישאל תרומה שהרי מזונותיו על רבו ואין לאדם חוטא ולא לו וכולי האי לא חיישינן שמא יאמר לו רבו ישראל לאי מעשה ידיך במזונותיך:

תגן

הני תרתי אביו משום דשכיח גבי' ורבו משום דא"ל אימתי' אבל אחיו דלא הא ולא הא אימא לא קמ"ל. כיון דקיום שטרות דרבנן. פי' דמדאורייתא לא בעי קיום דאר"ל עדים החתומים ע"ה נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד הימנוה רבנן בדרבנן פי' בדבר שהוא מדבריהם האמינוהו. ואין זה עוקר דבר מן התורה אלא הם אמרו והם אמרו. הם הצריכו העדות והם הכשירו בו את אלו ודוקא באלו שהוא רגיל בהן הוא נאמן אבל על כתב נכרים אינו נאמן להעיד על ראיות קטנותו דדילמא לא קים ליה שפיר ואפילו אמר אני ראיתי כשחתם בשטר זה אין ראיית הקטן עדות עד שיאמר כי אני מכיר בחתימתו ודוקא הקרוב מעיד על חתימת הקרוב ואין זה נוגע בעדותו שאין מגיע לקרובו שום הנאה והפסד אלא למלוה וללוה מגיעים. אבל אם היו העדים קרובים למלוה או ללוה או שהי' שניהם קרובים זל"ז אינן נאמנים להעיד על החתימה שאין מוציאין ממון ע"פ קרובים. ואע"ג דקיום שטרות דרבנן ראיית קטן הוא דהכשירו בהן חכמים. אבל לא עדות קרובים: **זכור הייתי וכו' מ"ט** כיון **דרוב נשים בתולות נשאות גלוי מילתא בעלמא הוא לברר הדבר.** פי' אע"ג דבמדיי דממונא לאו מהימן דלאו עליה בלחוד סמכי אלא על הרוב. וה"ה דבעינן נמי הכא והוא שיש גדול עמו ששני

מסורת הש"ס

(א) סנהדרין ט., ב) [ערוך ערך עמד גורם ומוסבן], ג) [ערוך ערך כפ:], ד) [לעיל טו. ב"ב נב:], ה) [לעיל כא.], ו) [לעיל מ., ז) [לעיל טז.], ח) [מלאתי דאם רשות הרבים מפסיק מבית לבית שרי. מ"ר], ט) [עי' תוס' לעיל יט. ד"ה מודה],

תורה אור השלם

1. הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֶלֵךְ טַלְטֵלָה גֶּבֶר וְעָטֵךְ עָטוֹ:
ישעיה כב יז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והוא וכו' לא קאי אתרומה. עי' עירובין דף מט ע"א תוס' ד"ה אפילו עבד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כפר קטן נידון כמבוי מי: (ב) שם נגודי מנגדינן כל"ל ותימא נמי ממתן: (ג) תוס' ד"ה כפר קטן נידון כמבוי וטעמא: (ד) ד"ה אלו כו' דבפרק המדיר תנן ואינה קוראה לה:

מוסף רש"י

בית הפרס. הוא שדה שנחרש בה קבר כדתנן (אהלות פי"ז מ"ה) המוחש את הקבר הרי זה עושה בית הפרס מלא מענה מלה אמה, ונזול רבנן שמא כתתה מחרישה את העצמות ויפיחנן באויר המעבה ויש כאן עצם כשעורה ועבור ויסיטנו, ועצם כשעורה ממטמא במגע ובמשא דהייינו היסט (פסחים צב: וכעי"ז ברכות יט.) ותוקמי רבנן כל סביבות הקבר מלה אמה בספק טומאה (נדה נז. ועי' לקמן כח:). **בית הפרס,** מלי מענה תנא אחד של מלה שמה (מו"ק ה:) לו: לשון דבר שבור ופרוס על כל שנפרסו העצמות (נדה נז.). **דרוב נשים בתולות נישואות.** רוב נשים שנעולה שנשאות לנעל, בתולות הן (רשב"ם ב"ב צב:).

מוסף תוספות

א. שהרי השמתא חמורה מן הנגדא. ריטב"א. ב. וצריך דקדוק גדול. תוס' פסחים ד: ד"ה יומיוטו. ג. שמא יגרשנה בעלה והיא זרה ולא ידעי אינשי ופלגי לה. רש"י יבמות ק.

תוספות רי"ד

ת"ש המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו. פי' לפי שמכרת ברמיזותו ובקריצותו ושמא יבואו לידי עבירה. ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי. פי' שמא יבוא עליה וכהן אסור בגרושה [אם היה כפר קטן] זה היה מעשה ואמרו כפר קטן נידון כשכונה: **איבעי' להו** מי נדחה בפני מי ת"ש דתניא היא נדחית מפניו והוא אינו נדחה מפניה. ואם היתה חצר שלה הוא נדחה מפניה איבעיא להו היתה חצר של שניהם מהו. ת"ש היא נדחית מפניו דטלטולא דגברא קשה מדאיתתא: **ת"ר** לוה ממנה בנכסי אביה. פי' בעודה תחתיו שהי' בידה נכסי מלוג ובכהן שגירש את אשתו מיירי ה"ז אינה נפרעת אלא על ידי שליח. פי' ולא ע"י עצמה שלא יתקרבו בדבריהם. א"ר ששת כי אתו לקמן לא מזדקקינן להו. ר"פ אמר שמותי משמתינן להו ר"ה ברי' דר"י אמר נגידי נמי מנגדינן להו. אמר ר"נ תנא באבל רבתי פי' מסכתא היא וקרי' אותה מס' שמחות ומשנה ראשונה שלה זו היא הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו בד"א בשנתגרשה מן הנשואין אבל נתגרשה מן האירוסין נפרעת ע"י עצמה שאין לבו גם בה. ההוא ארוס וארוסתו דאתו קמי' דרבא אוקי רבא שליח בינייהו. פי' בפניו היו הוה יתיב ר"א ב"מ קמי'. א"ל למה ליה למר כולי האי והאר"נ תנא באבל רבתא וכו'. א"ל ה"מ היכי דלא גייסי אהדדי הכא הא חזינא דגיסי אהדדי. פי' שמכירין זא"ז ברמיזות ובקריצות: **מתני' ואלו נאמנין להעיד בגודלן על מה שראו בקוטנן.** פי' אע"ג דבעינן ראי' והגדה בכשרות הכא נאמנים על ראיית קטנותם משום דהוה מדרבנן ודוקא להעיד בגודלן על מה שראו בקוטנן אבל להעיד בקטנותם לא פי' שאם יאמר הקטן זה כת"י של אבא אין משגיחין בדבריו דאמרי' אין ממש בדבריו אבל כשהגדיל ומעיד

תוספות רי"ד (המשך)

על ראיית קטנותו אמרי' אי לאו דקים לי' שפיר לא הוה מסהיד בגודלו. נאמן אדם לומר זה כת"י של אבא זה כת"י של רבי זה כת"י של אחי. פי' ומקיימים השטר על פיו. ואע"פ שמתו בעוד זה קטן. שנמצא שמעיד עכשיו כשהוא גדול על ראית קטנותו נאמן הוא משום דקים שטרות דרבנן. זכור אני באשת פ' שיצאת בהינומא וראשה פרוע פי' והוא סימן שנשאת בתולה וכתובתה מאתים כדאמרינן בריש פירקן. ושהיה איש פ' יוצא מבית הספר לטבול לתרומתו ושהיה חולק עמנו בגורן ושהמקום הזה הוא בית הפרס אבל אינו נאמן לומר דרך הי' לאיש פלוני במקום הזה מעמד ומספד הי' לפלוני במקום הזה. פי' דאפוקי ממונא הוא ובעי' עדות מעלייתא והיינו טעמא דכתובה דרוב נשים בתולות נשאות: **אמר ר"ח ברי' דר"י והוא שיש גדול עמו.** פי' דשני עדים צריך להעיד על חתימ' שהיא שלהן כדאמר לעיל דע"כ לא פליגי רבנן עלי' דר' אלא בז"א זה כתבי אבל זה כתב חבירי מודו רבנן דבעינן שנים עדים על כל חתימה וחתימה והכא אמר ר"ה דוקא ראיית קטן א' הכשירו ולא ראיית שני קטנים שאם היו שניהם מעידין בגודלן על מה שראו בקוטנן אינן נאמנים אלא בעי' שיהא א' גדול מעיד על ראיית קטנותו. וצריכא דאי אשמעינן אביו משום דשכיח גבי' פי' ונותן עיניו בקטנותו מכתב יד אביו אבל רבו אימא לא ואי אשמעינן רבו משום דאית ליה אימתי' דרביה אבל אביו אימא לא ואי אשמעינן

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות